

In sanctum Ephraim

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΗΜΩΝ ΕΦΡΑΙΜ.

Κινεῖ με πρὸς τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν ἢ ἐν τοῖς θείοις Εὐαγγελίοις παραβολή, ἢ τοῦ λύχνου μυστ ἀγωγία, καὶ τὴν γλῶτταν κημῶ τῆς ἀφωνίας λύει δου λεύουσαν, καὶ τὰς ὁδοὺς τῶν νοημάτων, ὡς ἵππηλά τους τρίβους προομαλίζει, καὶ τὸ τοῦ λόγου πολυεὶ δέστατον ἄρμα ἐπὶ λεωφόρον τρέχειν ὁδὸν ἐτοιμάζεται, ὧδέ πη διαπρυσίως βοῶσα· Οὐ καίουσι λύχνον, καὶ τιθέασιν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυ χνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. Καὶ τὸ ἐκ τούτου ἐν βάθει νοούμενον ἐπάγει λέγουσα· Οὐ τως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν. Οὐκ ἂν ὑπαίτιον γοῦν ἐγκαλύπτεσθαι, καὶ δειλιᾶν, ἐν οἷς αὐ τὸς ὁ Δεσπότης θαρρῆν παρηγγύησεν; Ὅς οἶονεὶ φαιδρὰν καὶ τῆς ἡλιακῆς λαμπροτέραν ἀνάψας λαμ πάδα, τὴν τοῦ προκειμένου θείου Πατρὸς ἡμῶν εἰς διήγησιν πολιτείαν, οὐχ ὑπὸ τὸν τῆς σιγῆς κατα κρύπτεσθαι ταύτην βούλεται μόδιον, ἀλλ' ἄνω προ κεῖσθαι ἐπ' αὐτῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς κορυφῆς, ὥστε φαίνειν πᾶσι τοῖς ἐν τῇ κοσμικῇ περιστρεφομέ νοις οἰκίᾳ· ἐκ ταύτης τε τοὺς ὀρώντας δοξάζειν τὸν Πατέρα τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Οὐκ ἄρα τὸν πατρικὸν εὐλαβητέον ἐκείνου δεσμὸν, ὅτι Δεσποτικὸς πατεῖται θεσμός· ἀνάγκη γὰρ ἐκεῖθεν τῶν ἐπαίνων λαβεῖν τὰς ἀρχὰς, κἂν ἢ νῦν παράληψις τῇ θέσει κατόπιν τῶν ἐγκωμίων ἀφώρισται. Ἐπει δὴπερ τῷ καλῶς διακρίνειν εἰδότι τὰ πράγματα, οὐ δεσμὸς ἐκεῖνος ἀπλῶς, ἀπειργῶν ἐγκωμίοις καταστέ φειν τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν ἀποστρεφόμενον· ἀλλὰ δεσμὸς ἄδεσμος, καὶ κατοχὴ ἀκάθεκτος, πρὸς τὸ ἐναντίον τοὺς ἐραστὰς συνωθοῦσα. Δι' ὧν γὰρ ἐκεῖνος τοὺς ἡμετέρους ἐκφυγεῖν ἐπαίνους κατεστοχάσατο, δεσμῷ τὴν ἐγχείρησιν ἀποτειχίσας, διὰ τούτων ἡμεῖς 46.821 τὰς ἀφορμὰς τῶν ἐγκωμίων λαμβάνομεν. Ἐκαστον μὲν οὖν αὐτοῦ πλεονέκτημα πρὸς ἀφορμὴν ἐπαίνου τελείου, μάλιστα δὲ τὸ μὴ χαίρειν ἐπαίνῳ. Ἐβούλετο γὰρ οὐ δοκεῖν, ἀλλ' εἶναι χρηστός. Δι' αὐτὸ τοιγαροῦν καὶ μόνον, κἂν μηδὲν ἕτερον ἄξιον πέπραχεν ἐπαί νων, ἐγκωμιάζεσθαι δίκαιον, ὅτι τοσοῦτον χαίρειν εἶπε τοῖς ἐγκωμίοις, ὡς καὶ δεσμῷ σφραγίσαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἐπιτίμησιν. Ἡμῖν δὲ τοῦτο πρῶτον ἀνοί γει τοῦ λόγου τὸ στάδιον, καὶ πληροφορεῖ μὴ βαίνειν ἀσκόπως, μηδὲ κατὰ κρημνοῦ φέρεσθαι, ἀλλὰ βασι λικὴν ὁδεύειν ὁδὸν, καλῶς ἀναλογιζόμενοις, ὅτιπερ εἰ μὴ ἄξιον ἐπαίνων ἑαυτὸν ὁ θαυμάσιος τοῦ Θεοῦ συν εῶρα, οὐκ ἂν εὐφημεῖν αὐτὸν ἀπειργε τοὺς θέλον τας. Οὐδεὶς γὰρ μὴ θαυμαζόμενος, ἔτι περιῶν, ἐπὶ μεγίστοις πλεονεκτημάσι παρεγγυᾷ τοῖς μετέπειτα, λήθης πτώματι τὴν ἑαυτοῦ μνήμην παραφανίζειν. Πρὸς δὴ τούτοις ἔστι καὶ τοῦτο εἰπεῖν· ὅτι καθάπερ Παῦλος ὁ ῥήτωρ τῆς χάριτος, ὁ νυμφοστόλος τῆς Ἐκ-κλησίας, τὸ τοῦ Χριστοῦ στόμα, οὐκ ἀπώλεσε τὸ κα λεῖσθαι Ἀπόστολος, διὰ τὸ εἰπεῖν, Οὐκ εἰμι ἄξιος καλεῖσθαι Ἀπόστολος· μᾶλλον μὲν οὖν διὰ τοῦτο αὐτὸ τὸ μετριοφρονῆσαι, μεῖζον ἀπηνέγκατο κλέος. Οὕτω δὴ καὶ ὁ μέγας Πατὴρ ἡμῶν, ἀνάξιον ἑαυτὸν ἐπαίνων δι' εὐλάβειαν κρίνας, ἄξιος εὐρεθήσεται κατὰ τὸ ἀκόλουθον.

Ἐπει οὖν ἡμέτερος τῆς Ἐκκλησίας νόμος, τοὺς τῆς ἀρετῆς ζηλωτὰς ἐκ τοῦ ταύτης τὰ εἶδη μετέρ χεσθαι στεφανοῦν οἶδε· καὶ τούτων ὅσοι μάλιστα τῷ ταπεινῷ τοῦ φρονήματος μέτρῳ πνευματικῶς ἀν υψώθησαν, κατὰ τὸ τοῦ Κυρίου ἐν Εὐαγγελίοις ὧδέ πως εἰρημένον· Ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψώθησεται· ἔξω παντελῶς ψόγου καὶ σκώμματος καὶ αὐτῆς τυγχάνουσι κατακρίσεως, οἱ τοῦ παρόντος θεοφόρου Πατρὸς τὰς ἀρετὰς ἀναγράφοντες, καὶ οἷον εἰς στή λην ἔμπνουν καὶ ζῶσαν τὸν ἐκείνου βίον ἡμῖν ἀνεγεί ροντες. Καὶ τῶν ἐπαγγελθέντων ὁ σοφὸς

ἀκροατῆς ἐπόψει τὸ ἀψευδές, κατόπιν τοῦ λόγου τὰς ποικίλας αὐτοῦ τῶν ἀρετῶν ἰδέας ἀναλεγόμενος, ὧν ἡμεῖς καθ' ἅπερ ἓνα τινὰ χρυσοκόλλητον στέφανον, πολυτίμοις καὶ διαφόροις περιηνηθισμένον χρυσοουργήσαντες λίθοις, τῇ νύμφῃ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ δῶρον ποθούμενον προσκομίσομεν· χαίρει γὰρ τοῖς τοιούτοις φιλοφρονεῖσθαι χαρίσμασιν, ὅτε μνήμη δικαίων ἀπαντήσῃ ἐτήσιος. Ἐφραῖμ δὲ νῦν εἰς εὐφημίαν περιήγαγε τρέχων ὁ χρόνος· καὶ πῶς οὐ περιχαρῶς τὸ τούτου μνημόσυνον ὑποδέξεται; Ἐφραῖμ ἐκείνον, τὸν ἐν πᾶσι Χριστιανῶν περιφερόμενον στόμασιν. Ἐφραῖμ λέγω τὸν Σύρον· οὐ γὰρ τὸ γένος ἐπαισχύνομαι, οὐ τοῖς τρόποις ἐγκαλλωπίζομαι. Ἐφραῖμ, οὐ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν τὸ φέγγος τοῦ βίου καὶ τῆς θεωρίας ἐξέλαμψεν· ὁ πάσι τῇ ὑφ' ἡλίῳ σχεδὸν γινωσκόμενος, παρὰ τοσοῦτοις τε ἀγνοούμενος, παρ' ὅσοις ὁ μέγας τῆς Ἐκκλησίας φωστὴρ Βα 46.824 σίλειος· Ἐφραῖμ, ὁ νοητὸς ὄντως τῆς Ἐκκλησίας Εὐφράτης, ἐξ οὗ τὸ τῶν πιστῶν καταρδευόμενον πλήρωμα εἰς ἑκατὸν ἀποδίδωσι τὸν σπὸρον τῆς πίστεως· Ἐφραῖμ, ἡ πολύφορος τοῦ Θεοῦ ἄμπελος, ἡ δίκην βοτρυῶν γλυκερῶν καρπὸς ἀνθοῦσα διδασκαλίας, καὶ τοὺς τῆς Ἐκκλησίας τροφίμους τῷ κόρῳ τῆς θείας ἀγάπης εὐφραίνουσα· Ἐφραῖμ, ὁ καλὸς καὶ πιστὸς οἰκονόμος τῆς χάριτος, ὁ τοὺς λόγους τῶν ἀρετῶν ἀναλόγως τοῖς ὁμοδούλοις σιτομετρῶν, καὶ τὴν δεσποτικὴν οἰκίαν οἰκονομούμενος ἄριστα. Οὐ τὸ γένος καὶ τὴν ἐνεγκαμένην καὶ προγόνων περιφάνειαν, καὶ γεννητόρων εὐκλειαν, καὶ γέννησιν, καὶ ἀνατροφήν, καὶ αὐξησιν ἡλικίας, καὶ σωματικὴν ἐπιτηδειότητα, καὶ τύχην, καὶ τέχνας, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἔξω λογογράφων ἐραυριζόμενα τοῖς ἐπαίνοις σεμνολογήματα, περιττὸν εἰς μέσον ἄγειν ὑποτοπήσαντες· ὅτι μὴ τοὺς θεοὺς ἄνδρας ἡμεῖς ἐκ τῶν τοιούτων ἐπαίνουσαν νεῖν παρελήφαμεν· κἂν ἐκ περιουσίας αὐτῷ κἀντεῦθεν ὑπάρχει τὸ ἀξιέπαινον, ἐξ ὧν αὐτὸς ἑαυτὸν περιφανῆ βίῳ τε καὶ λόγῳ κατεσκεύασεν, ἐκ τούτων καὶ ἡμεῖς αὐτῷ τὸν τοῦ λόγου στέφανον ἀναδήσωμεν. Τῶν ἐφ' ἡμῖν γὰρ οἱ ἐπαίνοι, καὶ τῶν αὐτεξουσίων τὰ γέρα.

Τῶν ἀπληθυσμένων δὲ, καὶ ψόγοι παράλογοι, καὶ εὐφημίαι ἀνάρμοστοι. Πῶς γὰρ οὗτος ἀπὸ γένους ἐγκωμιάζεσθαι κατέδεξατο, ὁ πᾶσαν κοσμικὴν εὐγένειαν βδελυξάμενος, καὶ τέκνον Θεοῦ δι' ἀναλήψεως ἔργων ἀρίστων γενέσθαι κατασπασάμενος; Ἡ πῶς ἀπὸ πατρίδος σεμνύνεσθαι, ὁ πᾶσαν τὴν γῆν ἀλλοτρίαν ἑαυτοῦ λογιζόμενος, καὶ ὡς ἔχθραν τὴν ὑλικὴν κτίσιν ἀποστρεφόμενος, διὰ τὴν ἐν οὐρανοῖς ἀποκειμένην αἴδιον μακαριότητα; Πῶς δὲ πάλιν ἐπὶ προγόνων ἢ γεννητόρων ἠδυνθείη εὐκλεία, ὁ σωματικὴν ἀπλῶς καταπατήσας προσπάθειαν, καὶ αὐτὸ τὸ ψυχικὸν χιτώνιον, ἢτοι σαρκίον βαρούμενος, ὡς ἐμποδῶν αὐτῷ πρὸς τοὺς τῆς ἀρετῆς ὄξυτάτους εὐρισκόμενον δρόμους; Πῶς δὲ ὅλως ἐκ σωματικῆς αὐξήσεως καὶ ἀναστροφῆς, ἢ ἐπιτηδειότητος, ἢ τέχνης, ἢ τινος ἄλλης καταπτύστου θελήσειεν ἐπαινεῖσθαι περὶ τὸν βίον ἀσχολίας, ὁ τὰ φεῖς μὲν ἐκ πρώτης ἡλικίας, καὶ αὐξηθεὶς ἐν τῇ τῶν θείων μελέτῃ Γραφῶν, ποτισθεὶς δὲ τοῖς τῆς χάριτος ἀενάοις ὀχετοῖς, καὶ πρὸς μέτρον ἡλικίας, ἀποστολὴν κῶς εἰπεῖν, φθάσας Χριστοῦ; Εἰδότες οὖν ἡμεῖς ὡς οὐ χαίρει τοῖς τοιούτοις ὁ μέγας Πατὴρ ἡμῶν μεγαλύνεσθαι, οἷσπερ οἱ σωματικοὶ, καταγελάστοις ἐπαίνοισι, ἐκ τῶν οἰκείων αὐτὸν πόνων, κἂν γοῦν μετρίως πειραθῶμεν ἀποσεμνύναι· οὐ γὰρ ἔχει φύσιν ὁ λόγος τοῖς ὑπὲρ δύνάμιν ἐπεκτείνεσθαι. Ὡς ἂν οὖν μήτε τὸν ἡμέτερον πόθον ἢ ἀφωνία πεδήσῃ, μήτ' αὖ πάλιν ξένην τρίβον τῶν Πατέρων ὀδεύοντες, βασιλικῆς παρασφαλῶμεν ὁδοῦ, τὰ παρεκτρίβια διαθέοντες, τῷ μετρίῳ τὸν λόγον φιλοτεχνήσομεν. Τί δὲ τὰ τούτου, δι' ὧν ἐξυφᾶναι τὸν ἔπαινον ὑπὲρ ἐθέμεθα; Πρᾶξις καὶ θεωρία, αἷς ὁ κατὰ μέρος τῶν ἀρετῶν ἐσμός ἐπακολουθεῖ, πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, 46.825 εὐσέβεια εἰς Θεὸν, μελέτη τῶν θείων Γραφῶν, ἀγνισμός ψυχῆς καὶ σώματος, δάκρυα διηνεκῆ, ἐρημικὴ διαβίωσις, ἢ ἐκ τόπου εἰς τόπον ἀναχώρησις, φυγὴ τῶν ἐπιβλαβῶν, διδασκαλία ἀένναος, προσευχὴ ἀκατάπαυστος, νηστεία καὶ ἀγρυπνία μέτρον οὐκ ἔχουσαι,

χαμευνία καὶ σκληραγωγία λόγον ὑπερβαίνουσαι, ἀκτημοσύνη καὶ ταπείνωσις εἰς ἄκρον ἐλάσασαι, ἐλεημοσύνη τῆς φύσεως αὐτὸν τῆς ἀνθρωπίνης ἐξαιρουσα, ζήλος ἔνθεος τῶν κατὰ τῆς εὐσεβείας λυτῶντων· καὶ, ἀπλῶς εἰπεῖν, πᾶν ὅτι κατὰ Θεὸν οἶδε χαρακτηρίζειν ἄνθρωπον.

Τοῖς τοιοῦτοις ἐπαίνοις ὁ ἡμέτερος Πατὴρ ὠραίζεται, καὶ γινώσκει τὰ λεγόμενα, καὶ τὰ οἰκεία ἐπίσταται προτερήματα, καὶ στέργει τοὺς λόγους, ὡς ὠφελείας προξένους, οὐκ αὐτῶ, ἀλλ' ἡμῖν· ἐπεὶ καὶ ψιλὴ τούτου προσηγορία, ὑπόθεσις ἀρετῆς τοῖς σπουδαίοις καθίσταται. Οὐ γὰρ ἄλλοθεν δεδιδάγμεθα ταῦτα, ἢ ἐξ ὧν αὐτὸς τὰ περὶ ἑαυτοῦ λόγοις κατέσπειρεν. Ἀφ' ὧν ἡμεῖς ὡς ἡ ἐπαινετὴ μέλισσα, ἐκ πολλῶν ἀνθέων συλλέξαντες τὰ χρήσιμα, τὸ πνευματικὸν τοῦτο κηρίον κατειργασάμεθα. Καὶ οὐ χολανεῖ πάντως ἡμῖν διὰ τὴν ἐγχείρησιν, ὅτι μὴ δέδιεν ἔτι τὸν πονηρὸν δαίμονα, διὰ τὸ καὶ πρὸς αὐτῶ τῶν ἀγώνων τῶ τέλει πολλοὺς ὑποσκελίσαι, ἅπαξ καὶ εἰς τοὺς ἀκυμάντους τῶν ἀσωμάτων φθάσας λιμένας, ἔξω τυγχάνει καὶ ζάλης καὶ κλύδωνος. Δεῦρο δὴ οὖν, καθ' ἕνα τῶν ἀπηριθμημένων μικρὸν ἐνδιατρίψαντες τῶ λόγῳ, οἷος γέγονεν ὁ θαυμάσιος, καὶ εἰς ὅσον μέτρον πνευματικῆς ἔφθασεν ἀναβάσεως, τοῖς συνειλεγμένοις καθυποδείξωμεν. Πίστεως μὲν γὰρ εἶχε λίαν ὀρθῶς, οὐ πόρρω που νεύων τῆς εὐσεβείας· καθὼς ἐκ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, ἐκ τῆς περὶ αὐτὸν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας παρειλήφαμεν δόξης· ἐξ ἴσου γὰρ ἐμυσάττετο τὴν τοῦ Σαβελλίου παράλογον σύγχυσιν, καὶ τὴν Ἀρείου μανιώδη διαίρεσιν. Ἰστατο δὲ τῶν τῆς εὐσεβείας ὄρων ἐντός· διαιρῶν μὲν τῶ ἀριθμῶ, συνάπτων δὲ τῆ οὐσίᾳ τὴν μίαν καὶ ἀσύγχυτον καὶ παναγίαν Τριάδα· ὡς ἂν μήτε πενίαν θεότητος Ἰουδαϊκῶς ὄνειδίζοιτο, μήτε δῆμῳ Θεῶν Ἑλληνικῶς ἐκβακχεύοιτο· ἃ παθεῖν οἱ περὶ τὴν ἀκατάληπτον Τριάδα παροινήσαντες ἐξελέγχονται. Ἀπολιναρίου δὲ τοσοῦτον τὸ ἄλογον ἀπεπέμπετο δόγμα, ὡς πᾶσαν θέσθαι σπουδὴν ἐκ πάσης αὐτὸ Χριστιανικῆς ἐξεῶσαι ψυχῆς. Ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν Ἀνομοίων διὰ πολλῶν ἀποδεικτικῶν τε καὶ Γραφικῶν λόγων, τὰ ἀπύλωτα ἐν ἐφραξε στόματα, μεγίστην ἀσφάλειαν ἡμῖν τὰ αὐτοῦ θεοδίδακτα λιπῶν λόγια. Νουάτου δὲ εἰ βούλοιο τις τοῦ θρασυτάτου ἡττημα κατιδεῖν, ἐν τῇ διὰ τῶν λόγων τοῦ Ἐφραῖμ πάλῃ τὸ τοῦ ἐναντίου πτόμα βλεπέτω, ἐν ᾧ τοσοῦτον εὐρήσει τὸ περιὸν τῆς δυνάμεως τοῦ ἡμετέρου Διδασκάλου ἐν τῇ τοῦ λόγου παραστάσει, ὅσην ἀνδρὸς παγκρατιαστοῦ καὶ παιδὸς οὐκ εὐσθενοῦς δι' ἀπαλότητα.

Οὐ μόνον δὲ τὰς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἢ καὶ πρόσθεν ἀναφυσίας ὑπὸ τῆς κακίας σπορέως ζιζανιώδεις αἱρέσεις, τῶ ὀρθῶ τῆς πίστεως ἐξήλεγξε λόγῳ· ἀλλὰ καὶ τὰς εἰς ὕστερον 46.828 κακῶς ἀναθαλῆσαι μελλούσας προφητικῶς βλέμματι κατιδῶν, προεξεθέρισεν. Καὶ τούτων πλήρης τῶν ἀποδείξεων πᾶσα τούτου συγγραφή τε καὶ ποιήσις. Οὕτως οὐ πώποτε τῆς ἀληθείας ὁ τῆς ἀληθείας υἱὸς ἐξεφρόνησεν· ἐλπὶς δὲ τούτῳ ἢ εἰς Θεὸν μόνῃ, ἐξ ὅτου ἂν ἀποκειμένων ἐλπίδων τοῖς ἀξίοις αἱ χάριτες. Τὸ γὰρ ψαλμικὸν διὰ βίου λόγῳ τε καὶ πράξει μελετῶν ἔφασκεν Ἐπ' αὐτῶ ἤλπισεν ἡ καρδία μου, καὶ ἐβοηθήθην. Διὰ τοιοῦτον ἐλπίσαντος αὐτοῦ ἐπὶ Κύριον, ἔλεος αὐτὸν κυκλώσει. Καὶ ἡ εἰς αὐτὸν πεποιθήσις, ὅρει τοῦτον Σιών ἀπεικάζει· ἀλλὰ καὶ ὑψηλοτάτου μακαρισμοῦ ἐντὸς τὸν κεκτημένον καθίστησι, ὡς ἔστιν ἐξ αὐτῶν τῶν προφητῶν καταμαθεῖν, Δαβὶδ μὲν λέγοντος· Μακάριος ἀνὴρ, οὗ ἔστι τὸ ὄνομα Κυρίου ἐλπὶς αὐτοῦ. Ἰερεμίου δέ· Εὐλο γημένος ἄνθρωπος, ὅστις πέποιθεν ἐπὶ τῶ Κυρίῳ, καὶ ἔσται Κύριος ἐλπὶς αὐτοῦ· καὶ ἔσται ὡς τὸ ξύλον εὐθηνοῦν παρ' ὕδατα, καὶ ἐπὶ ἰκμάδα βαλεῖ ρίζαν αὐτοῦ. Καὶ Ἡσαΐου· Κύριος Βασιλεὺς ἡμῶν, Κύριος Σωτὴρ ἡμῶν, αὐτὸς σώσει ἡμᾶς. Ἴδου ὁ Θεὸς ὁ Σωτὴρ μου Κύριος, πεποιθὼς ἔσομαι ἐπ' αὐτῶ καὶ θαρσέσομαι. Τοῦ μακαρίου δὲ Παύλου παραινούντος καὶ λέγοντος· Κατέχομεν τὴν ἐπαγγελίαν τῆς ἐλπίδος· πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγεῖ λήμενος ἡμῖν.

Ταύτη τῇ θεία καὶ ἀποκειμένη ἑλπίδι εἰστρεφόμενος, τῶν κοσμικῶν ἀπάντων περιεφρόνει, καὶ τῆς αἰωνίου δόξης ἐκάστης ἱμείρετο. Ἀγάπην δὲ τὴν εἰς θεόν τε καὶ τὸν πλησίον οὕτως ἀκριβῶς ἐφυλάξατο, ὡς αὐτὸν εἰπεῖν οὕτως, τοῦ βίου ἀπαίροντα· καλὸν γὰρ αὐτὰ τὰ ῥήματα τοῦ θεοφόρου Πατρὸς εἰς μέσον ἀγαγεῖν, κρεῖττονα πάσης ἀποδείξεως τυγχάνοντα. Οὐδαμῶς, φησὶν, ἐν πάσῃ τῇ ζωῇ μου ἐλοιδόρησα Κύριον, καὶ λόγος ἄφρων οὐ παρήλθε τῶν χειλέων μου. Ἐν πάσῃ τῇ ζωῇ μου κατηρασάμην οὐκ οὐ δένα, καθ' ὅλου τε μετ' οὐδενὸς πιστοῦ ἐμαχισάμην. Ὡ μακαρία γλῶσσα, ἣτις θαρρήσασα τοιαύτην ἔρρηξε φωνήν, ἢ μόνοις τοῖς ἀγγέλοις πρεπωδεστάτη τυγχάνει, διὰ τὸ ἄυλον καὶ ἀστασίαστον τῆς ζωῆς. Ἡμῖν δὲ τοῖς τῇ σαρκὶ δουλεύουσι, ξένη καὶ ὑπὲρ τὴν φύσιν, καὶ χαλεπὸν κατορθωθῆναι. Καὶ πολλὰ μὲν κάμοις βίους ἀνερευνῶν τῶν ἐπ' ἀρεταῖς περιβοήτων, οὐδαμοῦ δὲ τι τοιοῦτον εὔροις, οἷον ἐπὶ τῷ προκειμένῳ Πατρὶ, εἰς διήγησιν σημείον καθαρᾶς καὶ ἀκηλιδώτου ἀγάπης. Εἰ οὖν μεῖζων πασῶν τῶν ἀρετῶν ἡ ἀγάπη· ταύτην δὲ ὡς οὐκ ἄλλος τις τῶν Πατέρων κατώρθωσεν Ἐφραῖμ ὁ μακάριος· ἀπολήψεται δὲ ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· τὸ ἐκ τούτων ἄλλοις συμπεραίνειν παραχωρήσομεν, ἵνα μὴ δόξωμεν παραβάλλειν Πατράσι Πατέρας. Οὐ γὰρ συγκρίσεως χάριν τὸ ῥηθὲν παρελήφαμεν, ὡς ἂν δὲ μόνον ὑπ' ὄψιν τοῖς πολλοῖς παραστήσωμεν, ὡς ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἄκρου ἔφθασε τῆς πνευματικῆς τῶν ἀρετῶν κλίμακος ὁ ἡμέτερος, μᾶλλον δὲ τῆς οἴκου μένης διδάσκαλος Ἐφραῖμ. 46.829

Εὐσέβειαν δὲ ἐν τῇ τῆς ὄντως κτήσει σοφίας ἐμ πορευσάμενος (κατὰ τὸ ἐν Ἰωβ εἰρημένον· Ἴδου εὐ-σέβειά ἐστι σοφία) δι' αὐτῆς, ὡς μικρὸν ἄνωθεν ἐδηλώσαμεν, τῆς πίστεως αὐτοῦ τὸ καθαρὸν διαγρά φοντες, εἰς οὐρανὸν μὲν τρίτον, κατὰ Παῦλον, ἀνήλθεν, ἀθάνατον δὲ τὴν μνήμην καὶ διαρκῆ τὴν εὐκλειαν παρὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ πεπλούτηκεν· ἡ μελέτη δὲ τούτῳ τῶν θείων Γραφῶν ἐκ τῆς Δαβιδικῆς ἀνήψε λαμπάδος, Ἐν τῇ μελέτῃ μου, φάσκοντος, ἐκκαυθήσεται πῦρ. Ἔρω γὰρ αὐτὸν πολήσας πνευματικῆς θεωρίας, εἰς φλόγα μετέωρον τὸν πόθον ἀνήγειρε. Πᾶσαν γὰρ Παλαιάν τε καὶ Καινὴν ἐκμελετήσας Γραφὴν, καὶ ὡς οὐκ ἄλλος τις τοῖς τοιοῦτοις θεωρήμασιν ἐμφιλοχωρήσας, ὄλην ἀκριβῶς πρὸς λέξιν ἠρμήνευσεν, ἀπὸ τε τῆς κοσμογενείας, καὶ μέχρι τῆς τελευταίας τῆς χάριτος βίβλου, τὰ βάθη τῶν κεκρυμμένων εἰς τούφανές ἀγαγὼν θεωρημάτων, λύχνῳ κεκρημένος τῷ Πνεύματι. Οὐ μόνον δὲ ταύτης τῆς ἡμετέρας καὶ θεοπνεύστου σοφίας ὄλον τὸν πνευματικὸν κρατῆρα ἐκπέπωκε, καὶ τοῖς ἄλλοις μετέδωκεν ἀλλὰ καὶ τῆς ἔξω κοσμικῆς, ὅση τε περὶ τὸ κατεγλωτισμένον καὶ ὀρθὸν τοῦ λόγου, ὅση τε περὶ τῶν νοημάτων βάθος, ὅτι μάλα ἐξασκήσας, ὅσον μὲν χρησίμον προσελάβετο· ὅσον δ' ἀνόνητον, ἀπεβάλετο, ζυγῷ δικαιοσύνης καὶ πρᾶξι καὶ θεωρίαν ἐμπορευσάμενος. Ἀγνεΐαν δὲ κατ' ὠρθωσε ψυχῆς τε καὶ σώματος, ὅσην ἡ φύσις ἐχώρει· μᾶλλον δὲ καὶ ὑπὲρ τὴν φύσιν· χάριτος γὰρ τὸ δῶρον. Οὔτε γὰρ τὴν ψυχὴν τῆς κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον ἔξεως ἐνεδίδου παρασφαλῆναι, ἀλλ' ἦν ὡς ἀληθῶς, ψυχῇ μὲν βασιλεύων, σώματι δὲ ἀγλαοφανῶς ἐξαστράπτων. Καὶ μαρτυρεῖ τοῖς λεγομένοις ἡ τῆς ἱστορουμένης πόρνης μεταβολή, ἦν πρὸς κακίας δὲ λεαρ ὁ βροτοκτόνος χρησάμενος Βελίαρ εἰς ἀπάτην τοῦ πεφωτισμένου ἀνδρὸς, τοσοῦτον ἀπέσχε τοῦ ἐλπίσθέντος, ὡς καὶ αὐτὴν τὴν μοιχαλιδὴν κατ' αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ ὑπερβαλόντος παρατάξασθαι Πονηροῦ, καὶ παραινέσει καὶ τροπαῖς, ταῖς τε τῶν θείων λόγων ἐπωδαῖς μεταβληθεῖσαν, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον μεταπλασθεῖσαν, σώφρονα μὲν ἀντὶ ἀκολάστου, σε μὲν δὲ ἀντὶ ἀσέμνου, καὶ καθαρὰν ἀντὶ μεμολυσμένης ἀποδειχθῆναι. Δάκρυον δὲ τὸ ἀένναον εἰπεῖν ἐκείνου ρεῖθρον προθυμηθέντι μοι, δακρύνειν ὄντως ἐπέρχεται· ὅτι μὴ δίχα τούτου, τὸ μὲν τῶν δακρύνων αὐτοῦ πέλαγος τῷ λόγῳ τις διαπλεύσειεν. Ὡς γὰρ πᾶσιν ἀνθρώποις σύμφυτον τὸ ἀναπνεῖν, καὶ αἰεὶ ἐνεργούμενον· οὕτως Ἐφραῖμ τὸ δακρυρροεῖν.

Οὐ γὰρ ἡμέρα, οὐ νύξ, οὐ μεσονύκτιον, οὐχ ὥρα, οὐ στιγμῆς τὸ λεπτότατον, ὅτε ξηρὸς ὁ τούτου ἀνύστακτος ὀφθαλμὸς καθωρᾶτο· πῆ μὲν τὰ κοινῆ, πῆ δὲ τὰ ἰδίως ἀποκλαιόμενος, ὡς ἔλεγεν, ἀτοπήματα· στεναγμοῖς δὲ τὰ τῶν ὀμμάτων σοφῶς ἐποχετεύει ρεῖθρα· μᾶλλον δὲ χεύμασιν ὀφθαλμῶν τοὺς στεναγμοὺς ἐξεκαλεῖτο. Καὶ ἦν παράδοξος ἀμφοτέρων ἢ πρόδος, τοῦ ἐτέρου αἰτία τοῦ ἐτέρου φαινομένου· ἔτικτον γὰρ ἐπ' αὐτῷ δάκρυα μὲν, στενα 46.832 γμοὺς, στεναγμοὶ δὲ πάλιν δάκρυα· καὶ τὸ αἴτιον τοῖς πολλοῖς ἀγνοούμενον. Χρόνου γὰρ ταῦτα μὴ διαιροῦντος, ἀλλ' αἰετῶν στεναγμῶν δάκρυα διαδεχομένων, εἶτα πάλιν τούτων στεναγμοὺς, καὶ κύκλου τινὸς γιγνομένου, ἄδηλος ἦν ἡ ἀρχή, καὶ θατέρου τὸ αἴτιον. Καὶ τοῦτό τις κατόψεται τοῖς αὐτοῦ πρασομιλήσας συγγράμμασιν. Οὐ μόνον γὰρ ἀποκλαιόμενον αὐτὸν ἐν τοῖς περὶ μετανοίας καὶ ἠθους καὶ πολιτείας χρηστῆς εὐρήσει λόγοις, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς πανηγυρικοῖς αὐτοῦ λόγοις, ἔνθα πολλὴν εἰώθασιν οἱ πλεῖστοι περιχάρειαν ἐν τοῖς λόγοις δεῖκνυσθαι. Ὁ δὲ πανταχοῦ ταῦτος ἦν, καὶ τῆς κατανύξεως διηγεκῶς ἐπλούτει τὸ χάρισμα. Ἐνθεν καὶ νῦν σχεδὸν πάντας αὐτοῦ τοὺς τῶν λόγων ἀκροατὰς πρὸς τὴν ὄντως ἀνακαλεῖται ζωὴν. Τοσαύτην ἰσχὺν ὁ τούτου κέκτηται θεόπνευστος λόγος δάκρυσι συγκεκραμένος. Ποῖος γὰρ ἀμείλικτος, ἢ τῆ καρδίᾳ λιθώδης, τῶν τούτου ῥημάτων ἐπακούσας, οὐ μαλαχθήσεται, καὶ τὸ σκληρὸν τοῦ ἠθους ἀποβαλὼν, ταῖς ἑαυτοῦ κακίαις ἐπιστυγνάσει; Ποῖος ἄγριος τὸ ἦθος, ἢ θηριώδης τὸν τρόπον τὴν ψυχωφελῆ διδασκαλίαν αὐτοῦ ἐνωτὶ σθεῖς, οὐκ εὐθύς χρηστὸς καὶ ἐπιεικὴς, καὶ τοῖς τρόποις ἔσται φιλάγαθος; Ποῖος χαίρειν ἐμμελετῶν ταῖς τοῦ βίου ἡδυπαθείαις, καὶ τὸ δακρύνειν ἀποστρεφόμενος, ὀλίγων ἀκούσας ἐκείνου ῥημάτων, οὐ θρηνήσει καὶ κλαύσεται, καὶ εἰς ὑπόμνησιν ἔλθη τῶν βεβιωμένων μελλούσης ἀνταποδόσεως;

Λίθον ἐψεῖς, ἢ τῶν ἔξω παροιμία ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων παρείληφεν. Ἡμῖν δὲ τοῦτο ἐναργῶς ἢ πείρα παρέστησε. Τὰς γὰρ ἀτέγκτους καὶ ἀνυπείκτους ψυχὰς, καὶ φυλάττεσθαι καὶ ὑπῆκειν ὁ θεῖος οὗτος πρεσβύτης παρέπειθεν. Τίς ἐντυχὼν αὐτοῦ τῷ περὶ ταπεινοφροσύνης λόγῳ, οὐ πᾶσαν μὲν εὐθύς οἴησιν ἐκμισήσει, ἀλλ' οὐδὲ παντὸς ταπεινότερον ἑαυτὸν ἐκκηρύξει; Τίς τοῖς περὶ ἀγάπης ἐπιβαλὼν, οὐχ ὑπὲρ ἀγάπης προκινδυνεῦσαι σπουδάσει; Τίς τοῖς περὶ παρθενίας προσομιλήσας, οὐχ ἀγνὸν ἑαυτὸν ψυχῇ τε καὶ σώματι Θεῷ ἀγωνίσειται παραστήσει; Τίς τοῖς περὶ κρίσεως, ἦτοι δευτέρας Χριστοῦ ἐλεύσεως ἐγκύψας. οὐ παρίστασθαι τῷ ἐκεῖθεν κριτηρίῳ νομίσει, καὶ σύντρομος γενόμενος, τὴν τελευταίαν ἤδη ἀπόφασιν κατ' αὐτοῦ ἐξενεχθήσεσθαι δοκίσει; Οὕτως γὰρ παρέστησε τὸ μέλλον τοῦ Θεοῦ δικαστήριον ὁ ἀοίδιμος καὶ προφητικώτατος οὗτος ἀνὴρ, ὡς μηδὲν μὲν ἕτερον ὑπολείπεσθαι γνώσεως, μόνον δὲ τῷ ἔργῳ τούτῳ καὶ τῇ πείρᾳ καταμαθεῖν. Ταῖς τοιαύταις αἰετῶν κρίσεως ὁ μακάριος συνεχόμενος φαντασίαις, ἔφευγε μὲν τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν κόσμῳ· ἐμάκρυνε δὲ φυγαδεύων, ἢ φησι τὰ λόγια, καὶ ἠυλίκετο ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἑαυτῷ μόνῳ καὶ Θεῷ προσέχων, κάκεῖθεν τῶν ἀρετῶν τὰς ἐπιδόσεις δεχόμενος. Ἦδει γὰρ ἀκριβῶς ὡς ἐρημικὴ διαβίωσις τῶν κοσμικῶν μὲν ἐλευθεροῖ τὸν βουλόμενον θορύβων, τῇ ἡσυχίᾳ δὲ συνόμιλον τοῖς ἀγγέλοις ποιεῖ, καὶ ταῖς 46.833 περὶ Θεοῦ θεωρίαις τὸν νοῦν ὅσον ἐστὶν ἐφικτὸν ἀνυψοῖ. Ἐκ τόπων δὲ τόπους ἀμείβειν, ὅτε κινουῦν αὐτὸν Πνεῦμα πρὸς οἰκοδομὴν τῶν πολλῶν ὠκονόμει, οὐκ ἠπεῖθει, οὐδ' ἀντέτεινεν. Ἦν γὰρ κελεύσει θεῖαις πειθήνιος, εἰ καὶ τις ἄλλος. Ἐντεῦθεν τὴν ἐνεγκαμένην, ὡς ὁ Θεὸς ἐκεῖνος κελευσθεὶς Ἀβραάμ, τὴν Ἐδεσινῶν κατέλαβε πόλιν· δίκαιον γὰρ οὐκ ἦν ὑπὸ γῆν μέχρι πολλοῦ τὸν ἥλιον κατακρύπτεσθαι. Δύο δὲ χάριν αἰτιῶν, τοῦ τε τὰ ἐκεῖσε περιπτύξασθαι ἅγια, καὶ πρό γε τούτου λογίῳ περιτυχεῖν, καὶ καρπὸν γνώσεως ἢ λαβεῖν, ἢ μεταδοῦναι.

Ἐν οἷς, ὡς ἰστορήται, τῇ πόλει παραβαλὼν, τὴν τε πόλιν ὑπερχόμενος, πόρνην τινὴ συναπῆντηκεν ἀνθ' οὗ φιλολόγου ἐπηύχετο προστυχεῖν· ὡς δὲ τῆς προσδοκίας

ἕτερον ἦν τὸ φανέν, θλιβερόν αὐτῶ ἀπ ἔβη τὸ συναντήσαν. Διὸ καὶ προσατενίσας τῷ πορνι δίω, ὡς τῆς ἐλπίδος ψευθεὶς ἀπήγετο *· ἡ δὲ τοῦτον θεωμένη προσατενίζοντα ταύτη, καὶ αὐτὴ ἐπιμελῶς αὐτὸν βλέπουσα κατεσκόπει. Τῇ δὲ ὁ σοφός· Λέγε μοι, γύναι, τίνος χάριν μικρὸν ἀπατενίζεις μοι. Ἡ δὲ, Ἀκολουθῶς ἐγὼ καὶ πρεπόντως· ἔκ σοῦ γὰρ λέ λημμαὶ τοῦ ἀνδρός, σὺ δὲ μὴ με κατασκόπει, τὴν γῆν δὲ μᾶλλον, ἐξ ἧς ἐλήφθης. Τοῦτο παρὰ προσδοκίαν ὁ σοφὸς ἐπακούσας, μεγάλως μὲν ὠμολόγει ὠφελήθη ναι· τοῦ Θεοῦ δὲ τὴν ἀκατάληπτον ὑπερεδόξασε δύνα μιν, ὅς τὰ τῆς ἐλπίδος καὶ διὰ τῶν παρ' ἐλπίδα χα ρίζεται. Δύσας τε ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν τῆς Καππαδοκίας Καὶ σάρειαν, ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἀγίου ὀδηγηθεὶς, τὸν μέγαν κατείδεν Βασίλειον, τὸ στόμα τῆς Ἐκκλησίας, τὴν τῶν δογμάτων χρυσὴν ἀηδόνα· ὃν θεασάμενος ὁ πρεσβύτερος, πολλαῖς καταγεραίρειν ἤρξατο εὐφημίαις. Διορατικῶ γὰρ τῆς ψυχῆς ὄμματι, περιστερὰν ἀγλαοφανῆ ἐφεζομένην πρὸς τὸν δεξιὸν τοῦ του ἔβλεπεν ὦμον, λόγους αὐτῶ διδασκαλίας χορηγοῦσαν, κάκεινον τούτους διαπορθμεύοντα τῷ λαῷ. Ὅς ὑπὸ τῆς διδασκούςης αὐτῶ σεπτῆς μυθεὶς περιστερᾶς, τῆς τε ἐπιδημίας ἦσθετο, καὶ Ἐφραΐμ αὐτὸν εἶναι τὸν Σύρον ἐπέγνωκε. Καὶ δὴ πνευματικῆς ἐπικαιρίου ἄμφω συναυλίας ἠξίωσαν· οὕτως οὐκ ἐπιζήμιος τῷ Ἐφραΐμ ὁ σκυλμὸς ἐχρημάτισεν.

Ἡ δὲ τοῦ βίου φυσικὴ ἀκεραιότης, τῶν ἐπιβλαβῶν τὴν φυγὴν αὐτῶ παρεδείκνυε· τό τε τοῦ κρείττους προορατικόν, καὶ τὸ τοῦ χείρους φυλακτικόν ἐκδιδάσκουσα, ἐκείνους τε τῶν λογισμῶν προσίεσθαι, τοὺς ἐγκρίτους καὶ καθαρούς, καὶ πρὸς αἴρεσιν λυσιτελεστέους καλοῦ, ὅσοι μάλιστα πρὸς τὴν τῆς διδασκαλίας ἐμποδίζουσι χρεῖαν. Δαψιλῶς γὰρ δέδοτο παρὰ Χριστοῦ τῷ θείῳ πρεσβύτῃ τὸ τοῦ λόγου τάλαντον, ὃ καταβάλλειν ἐν ταῖς τῶν πολλῶν τῆς καρδίας τραπέζαις πρὸ πάντων αὐτῶ τῶν ἄλλων ἐπωφείλετο. Καὶ τοῦτο μὲν αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ φαίνεται λέγων, ὅτι περ ἄρτι τῆς παιδικῆς ἡλικίας τὸ ἀπαλὸν ὑπερβάς, τεθέαται μυστικῶς πρὸς τῇ γλώσσει ὡς ἀνήλθεν αὐτοῦ λίαν εὐκαρπὸς ἄμπελος, ἀυξηθεῖσα τοσοῦτον, ὅσον πλη 46.836 ῥῶσαι τὴν γῆν, πᾶν δὲ πετεινὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενον ἐξ αὐτῆς ἐμπίμπλασθαι τροφῆς. Αὐτὴν δὲ τὴν ἄμπελον ἐν τῷ ἀποκείρεσθαι, καὶ πᾶν πτηνὸν δεξιῶσθαι, μᾶλλον πλουτεῖν τῶν βοτρυῶν. Τοῦτο δὲ καὶ ἄλλος περὶ αὐτοῦ τῶν πάντων διορατικῶν τότε προσεμαρτύρησεν· ἰδέσθαι λέγων ἀγγέλων πληθύν, κατῴουσιν ἐξ οὐρανοῦ, τόμον ἐπὶ χεῖρας βαστάζουσιν, ἕξωθεν τε καὶ ἔσωθεν ἐγγεγραμμένον. Ἔλεγε δὲ ἡ φανείσα θεία ἐκείνη πρὸς ἑαυτὴν παράταξις. Τίς ἄρα ὀφείλει τόνδε τὸν τόμον ἐγχειρισθῆναι; Ἐξ ὧν ἀποκριθέντες, οἱ μὲν τόνδε προέκριναν, οἱ δὲ τὸν, καὶ ἄλλοι ἕτερον, οὐς ὁ χρόνος ἐκεῖνος εἶχε λογάδας· Εἶτα μετὰ τὴν δοκιμὴν πάντας εἶπεῖν· «Ἀληθῶς ἅγιοι οὗτοι καὶ δοῦλοι Θεοῦ· πλὴν οὐ δύνανται τόνδε τὸν τόμον ἐγχειρισθῆναι.» Ὡς δὲ πολλοὺς τῶν τότε ἁγίων ἐπιμνησθέντες, ἐν αὐτοῖς οὐκ εὐδόκησαν· τέλος, συμφωνήσαντες εἶπον. Οὐδεὶς δύναται τοῦτον ἐγχειρισθῆναι τὸν τόμον, εἰ μὴ Ἐφραΐμ. Καὶ δὴ καὶ τοῦτο θεάσασθαι ὁ βλέπων ἐκεῖνος λέγεται τοὺς θεοὺς ἀγγέλους ἐπιδιδόντας τὸν τόμον τῷ Ἐφραΐμ· Ἀναστάντα ἐν νυχαλίᾳ εἰς Ἐκκλησίαν ἀφικέσθαι τὸν μυσταγωγὴν θέντα τὴν ὄρασιν, ἀκοῦσαι διδάσκοντος τοῦ Ἐφραΐμ ἐν λόγῳ δαψιλεῖ καὶ χάριτι ἡρτυμένῳ· τὴν δὲ ὄραθεῖσαν ὀπτασίαν ἐκεῖνον ἐπικρίνοντα, δοξάσαι τε τὸν Θεὸν, καὶ τὴν δοθεῖσαν τῷ ἁγίῳ ἐκπλαγῆσαι πλουσίαν τοῦ λόγου δωρεάν.

Τοσοῦτον γὰρ τὸ περιὸν αὐτῶ τῆς σοφίας κεχάριστο, ὡς ἀενάους μὲν εἶναι τοὺς τῶν λόγων ὀχετούς· βραδεῖς δὲ πρὸς τὴν τῶν νοημάτων φανέρωσιν, οὐ τῇ τῆς γλώττης ναρκότητι, ἀλλὰ τῇ τῶν ἐνθυμημάτων πυκνότητι· ὥστε τὴν γλώσσαν ἴσον μὲν δύνασθαι τῷ τάχει τῶν παρ' ἄλλοις ἐνθυμημάτων, ἥττον δὲ τῶν οἰκείων θεωρημάτων. Διὸ καὶ αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ ὁ μέγας πρεσβύτερος Θεὸν ἐξαιτούμενος, ἐπὶ τῇ ἀνοχῇ τῆς ἀκατασχετοῦ τῶν λογάδων δωρεᾶς τοιαῦτα λέγεται φάναι· Ἄνες, ὦ

Δέσποτα, τὰ τῆς χάριτός σου κύματα. Ὑπὸ γὰρ τὴν γλῶσσαν ἢ τῆς διδασκαλίας ἄβυσσος πελαγίζουσα, φέρειν αὐτῶ τὰ τῶν νοημάτων οὐκ ἐπέτρεπεν ἀλλεπάλληλα κύματα, τῇ κατεσπουδασμένη λειτουργίᾳ τῶν πρὸς τὸ λέγειν ὀργάνων οὐχ ὑπουργούντων. Ἐπέκοπτεν δὲ τοὺς λόγους ἕτερον μὲν οὐδὲν, εὐχή δὲ μόνη, καὶ ταύτην οἱ λόγοι, καὶ τούτους τὰ δάκρυα, καὶ ταῦτα πάλιν εὐχή. Καὶ ἦν ὁ λόγος τοῦ λόγου, εἰπεῖν δὲ μᾶλλον οἰκειότερον, ἐν λόγῳ, ταῖς περὶ Θεοῦ διὰ πάντων τούτων θεωρίαις συνεχῶς ἀσχολούμενος. Τὸ γὰρ σῶμα νεκρώσας μετὰ τῶν ἡδονῶν, καὶ δοῦλον δι' ἐγκρατείας τῷ ἡγεμόνι κατεργασάμενος λογισμῶ, ἀκίνητον μὲν εἶχε πρὸς τὰ μὴ δέοντα ἀσιτία προδα μασθὲν, στερῶν δὲ πρὸς τὰ λυσιτελῆ καὶ ψυχικὴν σωτηρίαν πορίζοντα. Ἄλλ' οὐδὲ νύκτες αὐτῶ τὸν τῆς ἀρετῆς δρόμον ἐνέκοπτον, ταῖς ἐξ ὕπνου φαντασίαις αὐτὸν φενακίζουσαι. Νήφοντα γὰρ ἐξ ἡμερῶν δεχόμενοι, γρηγοροῦντα κατελίμπανον παρατρέχουσαι, τοῦτο πραγματευόμενον, ἵνα μὴ καταλάβῃ τοῦτον ἢ χεῖρ τοῦ ἄρχοντος τοῦ σκότους τούτου καθεύδοντα. Ὑπνου δὲ μετελάμβανε τοσοῦτον, ὅσον πρὸς τὸ ζῆν ἱκανόν· ὅπως μὴ τῆς φυσικῆς παντελῶς ἀκολουθίας 46.837 ἀνατραπέισης, λύσιν βίαιον ὑπομείνῃ τὸ σαρκίον. Ἀνέτρεπε δὲ τοῦτον, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἐξεδίωκε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, μάλιστα δὲ χαμευνία καὶ σκληρὰ αγωγία, καὶ ἡ παντοία τοῦ σώματος κάκωσις.

Τούτοις γὰρ μάλιστα τὸ τοῦ ὕπνου πάθος ἐξορίζεσθαι πέφυκεν. Ἀκτημοσύνην δὲ τοσαύτην ἐκτήσατο, ὅσην ἔχειν τοὺς θεῖους ἀποστόλους ἀκούεις. Διὸ καὶ εἴ τις τοῦτον ἀκτημονούντων ἀρχέτυπον καλέσει, οὐχ ἄμαρ τήσῃ τοῦ δέοντος. Αὐτοῦ γὰρ ἐκείνου τὴν γλυκυτάτην καὶ μακαρίαν ἔχομεν φωνήν, ἣν περ μέλλων ἀπαίρειν πρὸς τὰ οὐράνια, ἡμῖν ἀφῆκεν ἀκτημοσύνης διδάσκαλον, ὧδέ πως ἔχουσαν· Οὐχ ὑπῆρξε τῷ Ἐφραΐμ ποτε βαλάντιον, οὐ ῥάβδος, οὐ πήρα. Οὔτε μὴν ἀργύριον, οὔτε χρυσίον, ἀλλ' οὐδέ τινα κτήσιν ἐτέραν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκτησάμην. Τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ Βασιλέως ἤκουσα ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις φήσαντος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς, μηδὲν ἐπὶ τῆς γῆς κτήσασθαι. Ὅθεν οὐδὲ ἐμπαθῶς ἔσχον πρὸς τι τοιοῦτον. Οὕτως οὖν δόξης τε καὶ χρημάτων ὀλίγῳρος, παντὸς δὲ μᾶλλον τοῦ ἀμείνονος ἐραστής, τῷ ἴσῳ κἀντεῦθεν τοῖς ἀποστόλοις ἀμιλλῶμενος δρόμῳ. Τί δὲ περὶ ταπεινοφροσύνης αὐτῶ προσμαρτυρήσωμεν· ὅπου γε διαβρήδην ἅπας αὐτοῦ λόγος καὶ σύγγραμμα ταύτην ἔχει τὴν ἀρετὴν κηρυττομένην, καίπερ αὐτῶ διωκομένην ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος; Πότε γὰρ ὁ δάκρυα προσκαλούμενος δάκρυσι, σποδόν τε ὡσεὶ ἄρτον ἐσθίων, τὸ τραχὺ τῆς διαίτης, καὶ ἀνή δονον, καὶ τὸ πόμα κινρῶν μετὰ κλαυθμοῦ, ἧ φησι τὰ λόγια, πρὸς ἐπάρσεως ἢ οἰήσεως λίθῳ τὸν ψυχικὸν πόδα προσκρούσειεν; Ἡ ὁ τὴν ἀνθρωπίνην ἅπασαν ἀποστρεφόμενος δόξαν, καὶ περιῶν μὲν ἔτι κατὰ τὸν βίον, τινὸς ἐπαινοῦντος, ἀσχαλῶν, καὶ ἄλλο τε ἄλλην ἀλλάττων χροιάν, κύπτων τε εἰς γῆν, καὶ στάζων ἰδρῶτι λεπτῶ, καὶ δεινῇ κρατούμενος ἀφωνία, ὡσπερ τῆς αἰσχύνης αὐτοῦ τὴν γλῶσσαν ἀργούσης; Ἀπαίρων δὲ πρὸς τὴν μακαρίαν καὶ ἄληκτον ζωὴν, αὐτὸ τοῦτο πάλιν μετὰ σφοδρᾶς ἀπείργων ἐπὶ τιμήσεως, καὶ λέγων· Μὴ ἄσπτε ἄσμα ἐπὶ Ἐφραΐμ, μὴ ἐγκωμιάσητε, μὴ με πολυτελεῖ ἐνθάψητε ἱματι σμῶ, μὴ ἰδίᾳ τῷ σώματί μου τάφον ἐργάσησθε· λόγον γὰρ ἔχω μετὰ Θεοῦ, ἀλλισθῆναί με σὺν τοῖς ξένοις. Ξένος ἐγὼ καὶ παρεπίδημος, καθὼς πάντες οἱ πατέρες μου. Ἐχεις τοιγαροῦν ἐκ περιουσίας καὶ ταύτης τῆς ἀρετῆς, καθὰ δὴ καὶ τῶν λοιπῶν, ἐναργῆ τὰ τεκμήρια. Τῆς ἐλεημοσύνης δὲ καὶ συμπαθείας οὐ ποιητὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ διδάσκαλον τοῦτον ἐπιψηφιεῖται ὁ τῆς ἀληθείας ὅρος καὶ νόμος.

Τῇ γὰρ τελείᾳ ἀκτημοσύνῃ, τὸ παρέχειν τοῖς δεομένοις οὐκ ἔχων, ἐν τῷ τοὺς ἄλλους διεγείρειν πρὸς ἔλεον πυκναῖς παραινέσεσι, τὴν ἐλεημοσύνην μετήρητο. Ἦν γὰρ ὡς ἀληθῶς ὁ τούτου λόγος, καὶ δίχα τῆς ὄψεως, κλειὸς θεοχάλκευτος, τοὺς τῶν πλουσίων θησαυροὺς διανοί 46.840 γων, καὶ τοῖς μετρίοις τὰ δέοντα χορηγῶν· ἢ δὲ ἀγ γελοειδῆς θεωρία ἤρκει καὶ μόνη βλεπομένη πρὸς συμπάθειαν καὶ οἰκτιρμοὺς,

καὶ τοὺς ἄγαν ἀμειλί κτους κινήσαι, ἀπλότητι, καὶ ἐπεικειά, καὶ πολλῇ κεκραμένη καλοκάγαθία. Καὶ τίς οὕτως ἦν ἀναιδεία προ[σ]κείμενος, ὃς προσβλέψας αὐτὸν, οὐκ ἠρυθρία, καὶ πῶς αὐτὸς ἑαυτοῦ κοσμιώτερος ἐγεγόνει; Τάχα τοίνυν τοσοῦτόν τις πλήθος ἀκούσας κατορ θωμάτων, δόξει ὡς οὐκ ἐν βάθει τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐχώρησε δογμάτων ὁ θεῖος οὗτος ἀνὴρ. Ποίαν γὰρ εἶχε σχολὴν, φαίην ἄν, ὁ τοιοῦτος, τοσαύταις μερι ζόμενος ἀρεταῖς; Τῷ δὲ οὐκ ἐπεπόλαξε τῶν θείων δογμάτων ἢ γνῶσις. Οὐ γὰρ ὅσον εἰπεῖν καὶ παραι νέσαι τοῖς ἄλλοις, ταύτην μετήει· ἀλλ' ἄμφω καλῶς ἐπαιδεύθη, τὰ τε δόγματα τῆς Ἐκκλησίας αὐτὰ, τὰ τε τούτοις ἀντιλέγειν ἐπιχειροῦντα· τὰ μὲν, ὅσον ἐπιτη δεύσει μαθῶν· τὰ δὲ πρὸς ἔλεγχον τῶν αἰρετικῶν. Ζῆλος γὰρ αὐτὸν κατὰ τῶν τῆς Ἐκκλησίας ἐκίνει θη-ρῶν· ὅθεν καὶ εἰς ἡμᾶς ἔφθασέ τε τις ἄγραφος λόγος, τὸν πρὸς τῇ ἀληθείᾳ τούτου ζῆλον ἡμῖν ἀποδεικνύς, ἔχων οὕτως, ὡς ὁ κουφόνους, μᾶλλον ἄνους καὶ ἄλο γος Ἀπολιναρίου, πολλὰ καινοτομήσας καὶ ἀπὸ κοι λίας ἐρευξάμενος, ἄδικον τῆς εὐσεβείας Γραφήν ἔσχε διάσεν, ἐν δυσι βιβλίοις ταύτην συντάξας. Ἐνεχεί ρισε δὲ ταύτας πρὸς φυλακὴν καὶ τι, τῇ τὰς ἐκείνου ἡδονὰς, ὡς ἐφημίσθη, θεραπευούση. Ὡς δὲ τῷ Με γάλω τὰ τῆς συγγραφῆς ἐγνωρίσθη, τῆς ἐκείνου δόξης σχῆμα πλασάμενος ὁ σοφός, προσέρχεται τῇ γυναικὶ τῇ τὰς βίβλους φυλαττούση τὰς βεβήλους, ἀναγνωρι ζόμενος, καὶ εὐλογίας αὐτῇ ὡς ἀπὸ τῆς ἐρήμου κο μίζων, τάχα δὲ καὶ ἕτερα τινὰ τεχναζόμενος. Ὑστε ρον οὖν ἰκετεύει δοθῆναι αὐτῷ χάριν ὠφελείας, ὡς ἔλεγε, τὰ τοῦ διδασκάλου συγγράμματα, ὡς ἄν τοῖς αἰρετικοῖς, ἡμᾶς οὕτω δῆθεν ἀποκαλῶν, ἀντιφέρεσθαι εὐπετῶς ἔχοι.

Ἡ δὲ τὸν νοῦν οὐκ ἐμφω[τισ]θεῖσα, καὶ τῶν τῆς Ἀπολιναρίου συμμορίας καὶ τοῦτον εἶναι φε νακισθεῖσα, τὰς βίβλους παρέσχετο, ταχινὴν ἀξιώσασα τὴν τούτων γενέσθαι ἀποστροφὴν. Ὁ δὲ μέγας οὗτος Ἰακώβ, τὸν βέβηλον πτερνίσας Ἡσαῦ, καὶ τὰ πονηρὰ πρωτότοκα τῶν τούτου νοημάτων λαβῶν, σοφῶς ὑπεξήλθε· φύλλον γὰρ φύλλω προσπτύξας, ἰχθύος τε κόλλη τὸ πᾶν καταχρίσας, ὡς ἐν πυκτίον τὸ πᾶν τῆς βίβλου κατειργάσατο, θάτερον μέρος θατέρου διασπα σθῆναι ὑπὸ τοῦ σφοδροῦ συνδέσμου μὴ συγχωρούμενον. Οὕτως ταῖς δυσι τεχνασάμενος βίβλοις, τῇ χρυσάσῃ πάλιν ἀνταπέδωκεν· ἢ, οἷα γυνὴ, καὶ τῶν σοφῶν ἄπειρος νοημάτων, τὴν πρόσοψιν τούτων σώαν θεα σαμένη, περὶ τοῦ βάθους οὐκ ἠκριβολόγησεν. Ἡμερῶν δὲ οὐ πάνυ συχνῶν διελθουσῶν, τισὶ τῶν ὀρθοδόξων ὑποτίθησιν ὁ θεῖος πρεσβύτερος, τὸν ἀσεβῆ καλέσαι Ἀπολιναρίου διαλεξόμενον. Ὁ δὲ τὴν πρόσ-κλησιν δεξάμενος, καὶ ταῖς ἀθέοις αὐτοῦ βίβλοις 46.841 θαρῶν, εἰς τὴν κυρίαν ἀπήντησε, καὶ διαλέγεσθαι μὲν αὐτὸς ὡς γήρα τρυχωθεὶς, ἀπηνήνατο· τὰς οἱ κείας βίβλους προκομισθῆναι, καὶ δι' αὐτῶν ἀπο κρίνασθαι καὶ ἀντιλέγειν ἠξίου. Ὡς οὖν οἱ τούτου συμμύσται τὰς βίβλους ἐκόμισαν, μεγάλως ἐπ' αὐ ταῖς βρενθυόμενοι· λαβῶν ἐκεῖνος ὁ πεπαλαιωμένος κακῶν ἡμερῶν τῆς ἀδικίας κριτής, τὴν μίαν βίβλων ἀναπτύξαι ἐπεχείρει. Ὡς δὲ οὐκ ἐνεδίδου τῇ κόλλῃ πιεσθεῖσα, περὶ τὸ μέσον ταύτης τὴν ὀρμὴν ἐποιεῖτο· ἢ δὲ ὁμοίως ἦν ἀνεπτυγμένη. Ὡς γοῦν τῆς πρώτης ἠστόχησεν, ἐπὶ τὴν δευτέραν λοιπὸν ἐχώρησε, καὶ δὴ καὶ αὐτὴν ὅλην ἀδιαίρετον καὶ πάντως ἀνύπεικτον κατιδῶν, τῇ μὲν αἰσχύνῃ τὸ πρόσωπον ἠλλοιώθη· τῇ ἀπορία δὲ, τὴν ψυχὴν ἐξεπλάγη, καὶ τοῦ συνεδρίου χωρισθεὶς ὁ παραπλήξ ἀθυμία καὶ νόσω, καὶ τέλος θανάτῳ προσήγγισε, τὴν ὕβριν οὐκ ἐνεγκῶν. Τοιοῦτος ἦν καὶ πρὸς τὸν τῆς εὐσεβείας ζῆλον ὁ μέγας πατὴρ ἡμῶν καὶ διδάσκαλος Ἐφραΐμ· ἐν ἄλλοις μὲν τὸ πρᾶον καὶ ἐπεικὲς ἐνδεικνύμενος, ὅτε μὴ χρεια πολέμου· ἐν ἄλλοις δὲ τὸ στύφον καὶ αὐ στηρὸν, ὅτε μάλιστα περὶ τὴν πίστιν ὁ κίνδυνος, πάντα σοφῶς μετερχόμενος, καὶ ὡς ὁ καιρὸς ἐδεῖτο.

Καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τῶν πολλῶν αὐτοῦ νηστειῶν καὶ δακρύων, καὶ ἀκαταπαύστων οὐκ ἔλαττον προσευχῶν· ὁ κατὰ Θεὸν λέγω ζῆλος, μᾶλλον δὲ, καὶ ὑπὲρ ἐκεῖνα· ὅσον αὐτὰ μὲν εἰς μόνον τὸν δράσαντα περι ορίζει τὴν ὄνησιν· ἐκεῖνο

δὲ πρὸς κοινήν διαβαίνει ὠφέλειαν. Ἐπειδὴ τὸν καλὸν θηρευτὴν ὁ ἀληθὴς λόγος πρὸς τὰ μάχιμα δοκιμάζει θηρία, καὶ τὸν ἀγαθὸν κυβερνήτην πρὸς ἀντιπνέοντας τῷ πλοίῳ ἀνέμους, καὶ τὸν σοφὸν ἰατρὸν πρὸς τὰ δυσίατα πάθη, καὶ τὸν γενναῖον στρατιώτην πρὸς ἀντικειμένην βαρεῖαν παρὰ τὰ ξηλωτὴν καὶ ζηλωτὴν εὐσεβείας, ἐν ἀκμῇ κινδύνων καὶ δυσκολίας, ὅπως ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐκπάσῃ ἐκ τῆς ἐπιβουλῆς. Οὐκ ἔστιν οὖν εἶδος εὐρεῖν ἀρετῶν παρά τισι πάλαι φιλοπονηθέν, τὸ μὴ καὶ ἐν τούτῳ κατορθωθέν. Εἰκάσαι δὲ τὴν αὐτῆς ψυχὴν ἔστι πηγὴν παντοίοις βρύουσαν νάμασιν, ὠφελεία καὶ γλυκύτητι καὶ τέρψει καθωραϊσμένοις· ἢ λειμῶνα κυπρίζοντα ποικίλοις ἀρωματίζουσιν ἄνθεσιν· ἢ οὐρανὸν ἐπίγειον διαφόροις λαμπτήρσι πεποικιλμένον, ἢ παράδεισον· οἷον ἀκούεις τὸν τῆς Ἐδέμ ἀπέριον ἐγκάρποις ἀγλαϊζόμενον δένδρον· πλὴν μὴ βατὸν ὄφει πονηροτάτῳ, καὶ τῆς ἐξορίας προξένῳ· ἢ εἰ ἄλλο τι τῶν καλῶν καὶ τερπνῶν πολλοῖς καὶ διαφόροις ἀγαθοῖς ἢ φύσις τετίμηκε· τοιαύτην εἶναι λογίζου τὴν τοῦ μεγάλου Ἐφραΐμ μακαρίαν ψυχὴν, πολλαῖς ἀρετῶν ιδέαις πάντοθεν κυκλουμένην. Μελέτην γὰρ ὁ θαυμάσιος διὰ βίου παντὸς θέμενος, τὴν ὀλικὴν κτήσασθαι ἀρετὴν, τὰ πάντα ἐσπούδασε μόνος περιλαβεῖν προτερήματα. Τοῦ γὰρ ἐν δικαίοις πρώτου Ἄβελ τὴν θεόλεκτον ὡς ἱερεὺς ἐκμιμησάμενος προσφορὰν, οὐκ ἐκ ποιμνίων θύματα, οὐδὲ στέαρ Κυρίῳ προσήνεγκεν, ἀλλὰ θυσίαν ἀναίμακτον, τὴν λογικὴν λατρείαν, βίου καθαροῦ 46.844 ρότῃτι ὀλοκαυτουμένην, τοσοῦτον ἐκείνῳ ἀμιλληθεῖς, ὅσον μὴ ὑπὸ τοῦ πονηροῦ φονέως ἀναιρεθῆναι, ἀλλὰ διαδράντα τὰς παγίδας τοῦ μισανθρώπου δαίμονος ἐκφυγεῖν, καὶ πρὸς ἀτελεύτητον, ὡς ἐκεῖνος, μεταστῆναι ζωὴν, τῆς ἐπιβουλῆς φανέντα ἀνώτερον.

Τοῦ δὲ Ἐνώχ τὴν ἐλπίδα ζηλώσας, οὐκ ἐπικέκληται μόνον τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις συνεπικαλεῖσθαι ἐδίδαξεν. Ἐνώχ, οὐ τὴν ξένην ἐκ γῆς πρὸς τὸν παράδεισον μετὰθεσιν ἐπετήδευσεν, ἀλλὰ τὴν ἐξ ὑλικῆς προσπαθείας ἐπὶ τὸ πνεῦμα μετὰβασιν. Νῶε, οὐ τὴν ἐν ξυλίνῃ λάρνακι μικρὰν τοῦ γένους διάσωσιν, ἀλλὰ τοῦ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν πανταχόθεν ἀσφαλίσεισθαι, ὥστε παρελθεῖν ἀβλαβῶς τὸ τοῦ βίου κλυδώνιον, καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς μὴ ζημιωθῆναι ἀγώγιμα. Τοῦ Ἀβραάμ ἐν πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοις γέγονε μιμητῆς, τῇ πίστει καὶ πραότητι, καὶ τῇ εἰς Θεὸν ἀγάπῃ, μάλιστα δὲ τῇ τοῦ κόσμου φυγῇ, ὡς τῆς οἰκείας γῆς καὶ τῆς συγγενείας ἐκεῖνος ἡμίβητο φίλον, καὶ τὴν τοῦ Μονογενοῦς θυσίαν εἰς τὴν τοῦ σώματος ἐκείνου προαιρετικὴν διὰ Θεὸν ἐκλαβέσθαι προσφορὰν, νεκρώσαντι τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. Τοῦ Ἰσαὰκ, ἐν τῷ ἐκουσίῳ καὶ ἀταράχῳ θανάτῳ, πλὴν οὐχ ὑπὸ πατρὸς ἐκεῖνος. Οὗτος γὰρ ἱερουργῶν ἑαυτὸν τὸν ἐκάστοθι ἀποστολικῶς, σώματι μὲν ὠλοκαρπούτο, ὅσον εἰς πρόθεσιν, πνεύματι δὲ ἔζη, καὶ ζῆ τῷ Θεῷ διὰ τὴν ὡς ἐν κριῶ τοῦ σώματος ἀγνήν προσφορὰν. Τὸν Ἰακώβ, ἐν τῷ πτερνίσαι τὸν βέβηλον Ἡσαΐ, ἦτοι τὸν τῶν αἰρέσεων γεννήτορα, καὶ λαβεῖν τὰ πρωτότοκα, τὰ ὀρθὰ τῆς Ἐκκλησίας δόγματα, καὶ ἐν τῷ κατιδεῖν οὐκ κλίμακα μὲν ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν ἐστηριγμένην, στύλον δὲ πυρὸς οὐρανομήκη, γλαφυρῶτερον πῶς μυστηρίου βάθος ἐμφαίνοντα. Ἔτι γε μὴν καὶ ἐν τῷ τοῖς μαθηταῖς ὡς τοῖς υἱέσιν ἐκεῖνος ἐν τῷ μέλλοντι ἀπαίρειν τοῦ σώματος, διανεῖμαι τὰς εὐλογίας· αἷς τις φιλοπόνως ἐγκύψας, αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ μεγάλου Ἰακώβ ταύτας εἶναι οἰηθήσεται. Τοῦ Ἰωσήφ, μάλιστα μὲν ἐν τῇ τοῦ σώματος ἀγνείᾳ καὶ καθαρότητι· πολὺ δὲ πλέον ἐν τῇ τοῦ λόγου μετὰ δόσει, ὡς ἐκεῖνος τοῦ σίτου. Τοῦ Μωσέως ἢ ἐν πᾶσιν ἢ ἐν πλείστοις παρόμοιους· ἔφυγε γὰρ καὶ οὗτος τὸν γοητὸν Φαραῶ, καὶ ἐν ἐρήμῳ ἠγλίσθη, καὶ Θεὸν εἶδεν, ὅσον ἐφικτὸν θεωρίᾳ, καὶ θαύματα εἰργάσατο, καὶ λαοῦ καθηγήσατο χρηματίσας διδάσκαλος· καὶ τοὺς Αἰγυπτίους κατεσοφίσατο, τὸν πλοῦτον ἐκείνων ἀρπάσας, τὰς τῶν αἰρετικῶν βίβλους αἰχμαλωτίσας καὶ θριαμβεύσας, καὶ τὴν θάλασσαν διέβηξε, τὴν ἀλμυρὰν καὶ ἄποτον ἀπιστίαν, καὶ τὸν λαὸν διεβίβασε, τὸ ὀρθόδοξον

σύστημα. Καὶ τοὺς Φαραωνίτας ἐπόντισε, τὰ τῶν αἰρετικῶν ἄθεα γεννήματα. Καὶ τὸν Ἀμαλήκ ἐτροπώσατο (εἶ τινα τῶν αἰρετικῶν τούτῳ βούλει καλέσαι τῷ ὀνόματι)· τὸν νόμον ἐκ Θεοῦ τῆς ὀρθοδοξίας ἔλαβε, καὶ ἡμῖν πᾶσι μετέδωκε. Τῆς σκηνῆς ἐν τῷ ὄρει τὸν τύπον ἐθεάσατο, οὐ τῆς ἐπὶ Μωσέως, ἀλλὰ τῆς μελλούσης φρικτῆς κρίσεώς τε καὶ καταστάσεως. Τοὺς ἱερέας ἔτε λείωσε, τὰ περὶ ἱερωσύνης νομοθετῶν. Ὑδωρ ἐκ πέτρας ἐπήγαγε, τὰς λιθῶδεις καρδίας στάζειν δάκρυα 46.845 παρασκευάσας. Ἄρτον ἐψώμισε ὡς ἐκεῖνος οὐράνιον, τοὺς τῆς ἀγάπης λόγους πᾶσι προθεῖς, δι' οὗ μάλιστα στηρίζεται πᾶσα ψυχὴ, καὶ τῷ θεῷ καὶ μυστικῶ προσέρχεται ἄρτω θαρρόῦσα, τῷ ἐκ τῶν κόλπων τοῦ Πατρὸς εἰς σωτηρίαν ἡμῶν παραγενομένῳ. Ὁρτυγομήτραν ἔδωκεν, κάτωθεν ἡμῖν τοῖς πιστοῖς τῇ περὶ Θεοῦ μνήμῃ οὐρανοπορεῖν ἐκδιδάσκων, καὶ τὰ ἐκεῖ φαντάζεσθαι κάλλη. Καὶ ἀπλῶς οἷς ἂν βούλη θεωρίας λόγοις τὰ τοῦ Πατρὸς τοῖς παλαιοῖς ἐξισοῦν σεμνολογήματα, οὐδ' ὅλως εὐρήσεις καθυστεροῦντα.

Ἐπεὶ καὶ Ἰησοῦς ὁ Ναυῖτης Ἰορδάνην ἔσχισε, τὰς ἀποκεκλεισμένας εἰς μετάδοσιν τῶν πλουσίων χεῖρας, πρὸς εὐποιαν διαύρας, καὶ τῷ λαῷ τὴν γῆν, οὐ τῆς κάτω ἐπαγγελίας, ἀλλὰ τῆς οὐρανοῦ βασιλείας ἐκκληροδότησεν. Ὡς Σαμουὴλ ἐκ βρέφους ἂν ἐτέθη τῷ Θεῷ, καὶ φωνῆς θείας ἤκουσεν. Ὡς ὁ μέγας Ἡλίας, τοὺς τῆς αἰσχύνης παρεδειγμάτισεν ἱερεῖς, καὶ πῦρ νοητὸν ἐπὶ τῇ λογικῇ θυσίᾳ, οὐ μίαν, ἀλλὰ πολλάκις κατήγαγε· καὶ πυρίνῳ τῶν ἀρετῶν ἄρματι, οὐκ αἰθέριος, ἀλλ' οὐράνιος ἀρματηλάτης ἀνήχθη. Ὡς Ἐλισσαῖος, διπλὴν τοῦ Πνεύματος τὴν χάριν πεπλούτηκε· καὶ ὡς οἱ προφηταὶ θεοφανείας πολλάκις ἠξίωται. Τολμᾷ τοῦτον ὁ λόγος καὶ πρὸς τὸν ἐν γεννητοῖς γυναικῶν ἀνώτερον παραθεῖναι, τὸν μεσὶ τὴν τοῦ νόμου καὶ τῆς χάριτος. Ὡς πρόδρομος ἐν ἐρήμῳ ἠὺλίσθη· καὶ ῥῆμα Θεοῦ γέγονε καὶ πρὸς τοῦτον, καὶ μετανοίας κήρυξ ἐχρημάτισε, καὶ τὰς ἁμαρτίας ἐξομολογεῖσθαι τοὺς προσερχομένους ἐδίδαξεν. Ὡς Παῦλος τὸ τῆς ἐκλογῆς σκεῦος, παντοίους ὑπὲρ ἐμεινε πειρασμούς, καὶ τὰ τῆς μετανοίας καταβαλεῖν σπέρματα, ὡς ἐκεῖνος τῆς πίστεως, οὐ κατενάρκησε. Καὶ τί δεῖ τοῖς κατὰ μέρος τοῦτον παραβάλλειν, ἔτι τῶν τούτου κατορθωμάτων πᾶσαν πληρῶν τὴν οἰκουμένην; Φαινομένων δὲ τῶν ἔργων, περιττὸν ἐστὶ μακρολογία· τό τε τοῦ λόγου μήκος εἰς ἀδοξίαν τῶν ἀρετῶν περιτρέπεται, ὡς οὐχ ἰκανῶν οὐσῶν ἕαυ τὰς ἀρκούντως δι' ἔργων μηνύσαι, ἀλλὰ τῆς ἐκ τῶν λόγων ἐπικουρίας δεομένων. Καλὸν δὲ οἷόν τι τερπνότατον ἡδυσμα, προσθεῖναι τῷ λόγῳ καὶ τὸ περὶ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ἀδόκονον τερατοῦργημα. Μέλλων γὰρ ὁ θεοφόρος οὗτος ἀνὴρ ἀπαίρειν πρὸς τὰ οὐράνια, τοῖς παροῦσι παρηγγυᾶτο, ὡς οὐκ ἐξὸν αὐτοῖς ἐσθῆτι πολυτελεῖ τὸ τούτου σῶμα ἐνταφιάσαι. Εἰ δὲ καὶ τις φιλοπάτωρ ὢν τοιοῦτόν τι προενόηκεν, ἢ παρητοίμασε, μηδαμῶς εἰς ἔργον τὴν βουλήν ἀγαγεῖν, ἀλλ' αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ ὀρισθὲν εἰς τὴν ἐκείνου ταφήν δοθῆναι πτωχοῖς. Εἰς γοῦν τῶν παρεστώτων, καὶ οὗτος τῶν ἐπιφανῶν, ἐσθῆτα πολυτελεῖ προευνεπίσας, κάκεῖνη συνθάπτειν τὸ τοῦ θεοῦ πρεσβύτου σῶμα προβουλεθεῖς, ἀκούσας τῆς ἐπιτιμίας, ἤλγησε, καὶ δοῦναι πτωχοῖς τὸ προετοιμασθὲν ἱμάτιον ὑπερῆθετο, ἄξιον τίμημα δοῦναι μᾶλλον τοῖς δεομένοις κατὰ νοῦν ὀσιώτερον κρίνας. Ὡς αὐτίκα πληγεῖς ὑπὸ δαίμονος πονηροῦ, τῆς ἀνηκοΐας ἐτρύγα τὰ πικρότατα 46.848 δράγματα, ἑαυτὸν πρὸ τῆς κλίνης τοῦ ὀσίου σπαράττων, καὶ τὸν ἀφρὸν ἐκ τοῦ στόματος ἀναβράσων. Ὁ δὲ συμπαθέστατος τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος λέγει τῷ πεπονθότι· Ἐπειδὴ, ὦ ἄνθρωπε, τί σοι παράλογον πέπρακται, καὶ πρὸς τοῦτον τὸν κίνδυνον ἔρριψεν; Ὁ δὲ τῇ κελεύσει διαναστὰς, καίπερ ὑπὸ τοῦ δαίμονος τὸν νοῦν σκοτωθεῖς, τὸν κεκρυμμένον ἐξεῖπε λογισμὸν, καὶ τὴν παρακοὴν ἐφανέρωσεν.

Ὁν ἐξομολογησάμενον ὁ συμπαθέστατος γέρων ὑγιῆ ἀποκατῆστησεν, ἐπιθέσει ἀγίων χειρῶν καὶ εὐχῇ τοῦτον ἀπαλλάξας τοῦ πάθους· εἶτα καὶ προσειπὼν·

Πλήρου σου τὴν ὑπόσχεσιν, ἄνθρωπε, ἦν πάλαι προ ενενόησας. Τοιοῦτο τεράστιον πρὸς [τὰ] τῷ τέλει τοῦ βίου κατεργασάμενος, πολλαῖς τε παραινέσεσι τοὺς συν ὄντας πρὸς τὸν τῆς ἀρετῆς ζῆλον διαναστήσας, ὡς ὁ τελευταῖος αὐτοῦ λόγος δηλοῖ, εἰς τὸν ἀκύμαντον λιμένα τῆς αἰωνίου βασιλείας ἐξέπνευσε καὶ εὐαπόδεκτος. Ποῦ δὲ τὴν ἐκείνου ψυχὴν ἀλλαχοῦ εἰκάζειν χρή καταλῦσαι, ἢ δῆλον ἐν σκηναῖς οὐρανίοις, ὅπου τάξεις ἀγγέλων, ὅπου χοροὶ προφητῶν, ὅπου θρόνοι ἀποστόλων, ὅπου χαρὰ τῶν μαρτύρων, ὅπου ὁσίων εὐφροσύνη, ὅπου διδασκάλων λαμπρότης, ὅπου πρωτοτόκων πανήγυρις, καὶ ἦχος καθαρὸς τῶν ἐκεῖθεν ἐορταζόντων. Εἰς ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ, ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι, εἰς ἐκεῖνον τὸν ἱερὸν ἐφοίτησε χώρον ἢ τοῦ μακαρίου καὶ ἀοιδίου Πατρὸς ἡμῶν πολυμακάριστος καὶ ἀγία ψυχὴ. Ἐγὼ δὲ τῇ πρὸς οὐρανὸν αὐτῆς ἀναβάσει ἠγεῖσθαι τὰς παρὰ τὸν βίον αὐτοῦ ἀρετὰς, καὶ δεικνύειν αὐτῇ ἐκάστην τὰ ἄρρητα ἐκεῖνα καὶ ἀθέατα κάλλη, καὶ προσελθοῦσαν τάχα τὴν μείζονα πασῶν τῶν ἀρετῶν ἀγάπην, οὕτως εἰπεῖν. Ὅρα, φιλότατη ψυχὴ, οἶόν σοι προεξένησα κάλλος· καὶ σὺν τῷ λόγῳ καθυποδείξει τὸ ἐντρέφημα. Καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην ἐπιδραμοῦσαν φράσαι· Σκόπει, πεποθημένη Θεῷ ψυχὴ, οἶόν κἀγὼ σοι τόπον ἀναπαύσεως ἠτοίμασα. Καὶ κατὰ μέρος τὰς πάσας εἰπεῖν τε καὶ καθυποδείξει, οἷας αὐτῇ τὰς ἀντιδόσεις πρότερον φιλοπονηθεῖσαι προεξένησαν ὕστερον. Ὡ πολυμνήτου καὶ ζηλωτῆς ἀποδημίας! ὦ θανάτου δακρῶν μὴ δεομένου! ὦ χωρισμοῦ, τὴν ποθουμένην προξενούντος συνάφειαν! ὦ μεταστάσεως οὐ παρεχούσης τῷ μεταστάντι μετάμελον! ὦ κηδείας οὐ κεκτημένης μετάμελον! Ἐξ ὧν γὰρ τοὺς ἐκείνου τρόπους θαυμάζομεν, ἐκ τούτων τὴν παραμυθίαν λαμβάνομεν. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ὁ θάνατος αἴτιος δακρῶν τοῖς περιλειπομένοις γνωρίζεται· ἐπὶ δὲ τῶν ἀγίων, εὐφροσύνης καὶ πανηγύρεως καθίσταται πρόξενος· ὅτι οὐ θάνατος ὁ τοιοῦτος, ἀλλὰ μεταστάσις μᾶλλον καὶ πρὸς τὰ κρείττω μετάβασις.

Ταῦτά σοι παρ' ἡμῶν, τῶν Πατέρων ἄριστε, καὶ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλε, τολμηρὰ γλώσση, ὡς δῶρα παρ' ἀξίαν, προσάγεται τὰ ἐγκώμια· οὐχ ὡς χρήζοντι (ποῖαν γὰρ εὐκλείαν χαρίζεται λόγος, ὀπίσω τῆς ἀξίας 46.849 τοῦ ἐπαινουμένου βαδίζων), πρὸς ὄνησιν δὲ μᾶλλον τῶν ζώντων· ὅτι μεγίστη τοῖς πολλοῖς ἐπὶ τὰ βελτίω παράκλησις τε καὶ προτροπὴ, ἢ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν εὐφημία. Ἐκίνησε δὲ πρὸς τούτους ἡμᾶς τοὺς λόγους καὶ τολμηρίας εἰργάσατο, πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα. Ἐγὼ γὰρ ἐγὼ τὰ πολυειδῆ προτερήματα, καὶ τὸ τοῦ βίου καὶ λόγου κόσμῳ παντὶ διαλάλητον· τούτων δὲ πλέον ἢ θαυμαστή σου ἐπιστάσια, καὶ ἀπολύτρωσις ἢ εἰς τὸν σοὶ γεγενημένον ὁμώνυμον, τὸν καὶ πρὸς τούτους ἡμᾶς ἀποδύσασθαι τοὺς ἀγῶνας προτρεψάμενον, ὃς ὑπὸ βαρβάρων ἐκγόνων τοῦ Ἰσμαὴλ δορυάλωτος ἀπαχθεὶς, καὶ τῆς ἐνεγκαμένης οὐ μικρὸν χρόνον χωρισθεὶς, πρὸς τὰ οἰκεῖα παλινοστών, καὶ τῆς ὁδοῦ τὴν λυσιτέλειαν ἀγνοῶν, τῆς σῆς ἔτυχε παραδόξου ἐπιστασίας, καὶ τὴν ὁδὸν ἐδιδάχθη τὴν πρὸς διάσωσιν μᾶλλον ἐπιτηδεῖαν, καὶ τοῦ σκοποῦ ὡς ἀληθῶς οὐ διήμαρτε. Ναὶ μὴν καὶ εἰς αὐτὸ καταντήσας τῶν κινδύνων τὸ ἄκρον, καὶ θάνατον ἐκδεχόμενος, ὑπὸ ἐπηρείας κατὰ τὴν ὁδὸν βαρβαρικῆς στενωθεὶς, ὡς μόνον τῆς σῆς ἐπεμνήσθη προσηγορίας, ἐπειπὼν· Ἄγιε Ἐφραΐμ, βοήθει μοι. Καὶ τὴν πλάνην τῶν κινδύνων ἀβλαβῶς ὑπερέβη, καὶ τοῦ φόβου κατεφρόνησε, καὶ σωτηρίας ὑπὲρ νοῦν τετύχηκε, καὶ τῇ πατρίδι παρ' ἐλπίδα ὑπὸ τῆς σῆς προνοίας φρουρούμενος ἀποδέδοται. Διὰ τοῦτο, εἰς τὰ προειρημένα προτεῖναι ἐκτατικώτερον ἐτολμήσαμεν, καὶ τῶν ἐπαίνων ἐφ' ἀψασθαι ἀκαθάρτοις ἐτολμήσαμεν χεῖλεσιν. Καὶ εἰ μὲν παρὰ πολὺ τοῦ δέοντος ἤλθομεν ἐν τοῖς λόγοις, αἴτιον σὲ γεγενῆσθαι τῆς ἐπιτυχίας στηλογραφῆσομεν, καὶ σοὶ τὴν χάριν ὁμολογήσομεν. Εἰ δὲ παρὰ πολὺ τῆς ἀξίας οἱ ἔπαινοι, καὶ οὕτως πάλιν αἴτιον σὲ τῆς ἀποτυχίας κατατιασόμεθα, κἂν τολμηρὸς πῶς ὁ λόγος. Σὺ γὰρ φεύγειν τοὺς ἐπαίνους βουλόμενος, καὶ ὡς ζῶν ἐν βίῳ, οὕτω

καὶ μεταστὰς τα-πεινοφρονεῖν ἀσπαζόμενος, παρεμποδίζεις τοὺς ἐγ-κωμιάζειν σε θέλοντας. Πλὴν κἄν τε τοῦτο, κἄν τε τὸ πρὸ αὐτῶν, ἡμεῖς τὸ χρέος, ὅσον εἰς δύναμιν, ἀφ-οσιούμεθα, καὶ πιστεύομεν, ὡς οὐδ' ἀποστραφήση ἡμᾶς τοὺς θερμοὺς φιλοπάτορας· ἀλλ' ὡς παίδων προσφιλῆ γονεῦσι δέξει ψελλίσματα. Σὺ δὲ τῷ θεῷ παριστάμενος θυσιαστηρίῳ, καὶ τῇ ζωαρχικῇ καὶ ὑπεραγία λειτουργῶν σὺν ἀγγέλοις Τριάδι, μέμνησο πάντων ἡμῶν, αἰτούμενος ἡμῖν ἀμαρτημάτων ἄφεσιν, αἰωνίου τε βασιλείας ἀπόλαυσιν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα σὺν τῷ ἀνάρχῳ Πατρὶ καὶ τῷ θεῷ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.